

در جست‌وجوی سفرهای به‌وسعت‌تمام‌فامیل و آشنایان

■ مهدی ازجمند

زمان زیادی نگذشته است از آن روزهایی که اعضای فامیل دور هم جمع می‌شدیم و خانه یکی از اقوام ملاًخانه پدر بزرگ و مادر بزرگ از صبح تا شب می‌شد محل جمع شدن اعضای فامیل و یک روز شاد و به یاد ماندنی. یادش بخیر، عمو، خاله، دایی یا عمه همه دور

■ **اوضاع مهمانی رفتن‌ها فرق کرده است**

این روزها اما اوضاع و احوال به کلی فرق کرده است. تلفن همراه، خودروی شخصی، شبکه‌های اجتماعی و پیشرفت تکنولوژی به جای اینکه باعث تقویت ارتباطات بین مردم شود، به نظر می‌رسد بیشتر باعث دوری آنها از یکدیگر شده است.

حالا خیلی‌ا از اعضای فامیل مدت‌هاست از هم بی‌خبرند، البته اعضای فامیل که پیشکش، خواهر و برادرها هم حالا از یکدیگر خبر ندارند و همین طور فرزندان از پدر و مادرهایشان.

حالا در این میان مهمانی هم اگر برگزار شود جنبش با مهمانی‌های سال‌های گذشته خیلی فرق می‌کند، به نظر می‌رسد اصلاً صفای گذشته را ندارد و صمیمیت قبلی بین اعضای فامیل نیست. در طول مهمانی هم خیلی از افراد ندام یا گوهسی تلفن همراه خود و شبکه‌های اجتماعی سرگرم هستند. مدت کوتاهی دور هم می‌نشینند، کمی خوش و بش می‌کنند و بعد هم ناهار یا شامی می‌خورند و هر کس می‌رود دنبال کار خودش. انگار نه انگار که مثلاً آمده‌اند مهمانی که همدیگر را ببینند، دور هم باشند و از اوضاع و احوال هم خبر بگیرند. این روزها واقعا اوضاع مهمانی رفتن آدم‌ها فرق می‌کند.

■ **یادی از مهمانی‌های گذشته**

جالب اینجاست وقتی با همین مردم گرفتار صحبت می‌کنم همه آنها قبول دارند که مهمانی‌های گذشته یک حال و هوا و صمیمیت خاص دیگری داشت که در مهمانی‌های این روزها آن صمیمیت خیلی احساس نمی‌شود.

مجنتی ایمانی مرد میانسالی است که خاطرات بسیار خوبی در مهمانی‌های سال‌های گذشته دارد، او که در کسوت معلمی مشغول فعالیت است، می‌گوید: «من از مهمانی‌های سال‌های کودکی‌ام خاطرات بسیار خوبی در ذهنم مانده است.»

وی می‌افزاید: «سخن‌گرافی نیست اگر بگویم بخشی از شخصیت اجتماعی ما بچه‌ها در آن دوران در همین مهمانی‌های فامیلی و دورهمی‌های خانوادگی شکل گرفت و این مهمانی‌ها تأثیر بسیار مستقیمی روی تربیت و نوع شکل‌گیری شخصیت اجتماعی ما در آن سال‌ها داشت.»

ایمانی می‌گوید: «من این موضوع راحتی سر کلاس برای دانش‌آموزانم می‌گویم و برسی‌ا از آنها از خاطرات خوش مهمانی‌های دوران کودکی‌ام روایت می‌کنم.

برای این روزهای دانش‌آموزانم دلم می‌سوزد، فضای جامعه به گونه‌ای است که آنها دیگر نمی‌توانند مثل گذشته مهمانی‌های باصفا را تجربه کنند.»
انسیه اکبری نیز یکی دیگر از شهروندانی است که با مرور خاطرات دوران کودکی خود از مهمانی‌های خانوادگی و دور هم جمع شدن‌های اعضای فامیل به خوبی و نیکبای می‌کند و می‌گوید: «یادم است آن روزها مردم بدون توجه به مسائلی مانند مشکلات معیشتی و حساب و کتاب کردن‌ها به مهمانی می‌رفتند یا مهمانی می‌دادند.»

وی می‌افزاید: «این در حالی است که وضعیت معیشتی برخی از مردم آن روزها خیلی هم وضعیت مطلوبی نبود و یک کارمند یا حتی یک کارگر با همان درآمد اندک خود به مدیریت خانواده می پرداخت و در روزهای آخر هفته مهمانی رفتن و مهمانی دادن جزو کارهای ثابت آنان بود.» وی می‌گوید: «یادم است در آن دوران همیشه بساط مهمانی‌های خانوادگی باز بود و در این میان اگر قرار بود عروسی برگزار شود تا یک هفته قبل و بعدش برو بیا داشتیم و یکی دو روز قبل از مراسم عروسی بیشتر اعضای فامیل در منزل عروس یا داماد جمع می‌شدند و مثل الان نبود که عروسی‌ها به یکی دو ساعت خلاصه شود. این خانم خانه‌دار می‌افزاید: مردم هوای هم را ببیشتر از الان داشتند و اگر خدای ناکرده برای کسی مشکلی پیش می‌آمد، همه باهم تلاش می‌کردند مشکل او را رفع کنند اما به نظر می‌رسد این روزها آدم‌ها بیشتر به فکر خودشان هستند.

صحبت‌های این خانم خانه‌دار در حالی است که وقتی با برخی دیگر از شهروندان نیز صحبت می‌کنم تقریباً حرف‌های مشابهی می‌زنند و همگی از اینکه دیگر مثل گذشته خانواده‌ها و فامیل دورهم جمع نمی‌شوند انتقاد می‌کنند و از این وضعیت نگرانند.

این همه در حالی است که اسلام به موضوع صله رحم و دید و بازدید تأکید فراوانی دارد، ضمن اینکه از نظر کارشناسان علوم اجتماعی نیز دور هم جمع شدن فامیل و اعضای خانواده می‌توانند به تحکیم روابط عاطفی خانواده‌ها و در نتیجه تحکیم روابط عاطفی افراد جامعه و ایجاد شور و نشاط در جامعه منجر شود.»

■ **دورهمی ماهانه، یک ایده خوب**

اما در کنار همه این‌نگرانی‌هایی که وجود دارد و در حالی که دیگر از مهمانی‌های خانوادگی و

این روزها دیگر مثل گذشته از خیلی از خانه‌ها روز جمعه صدای سرو صدای بچه‌ها و فامیل بلند نمی‌شود. در خیابان‌های شهر یک ماشین پر از آدم‌های کوچک و بزرگ نمی‌بینیم که در روزهای تعطیل مثل جمعه یا راهی مهمانی باشند یا در راه بازگشت از مهمانی. واقعا حیف نیست لذت دورهم بودن را از دست بدیم؟

دورهم نشینی‌های فامیل خیلی خیری نیست، هستند آدم‌هایی که در همین اوضاع و احوال دست به کارهای جالبی می‌زنند و با استفاده از ایده‌های بسیار خوب افراد فامیل را دور هم جمع می‌کنند.

احمد کرمانی کارمند یکی از ادارات دولتی که در آستانه بازنشستگی قرار دارد یکی از این افراد است و از حدود دو سال پیش وقتی متوجه شد روابط آدم‌ها مثل سال‌های گذشته نیست و از مهمانی‌های خانوادگی دیگر خبری نیست، دست به ابتکار جالبی زد و در یک جلسه همه افراد فامیل را دور هم جمع کرد و از آنها خواست ماهی یک بار همه اعضای فامیل در یکی از تفرجگاه‌های اطراف شهر یا در منزل یکی از اعضا جمع شوند و یک روز شاد و به یادماندنی را دور هم بگذرانند.

وی در باره این‌س کار می‌گوید: از حدود دو سال پیش بود که تصمیم به این‌س کار گرفتم و از آنجا که می‌دانستم شاید یکی از مهم‌ترین دلایل دور شدن افراد فامیل از یکدیگر مسائل اقتصادی است، تصمیم گرفتم در هر بار دور هم جمع شدن، یکی از خانواده‌ها میزبان بقیه باشد و تمامی مخارج مهمانی بر عهده او قرار گیرد.

این شهروند می‌افزاید: ما ۱۸ خانواده هستیم که جمعیت‌مان ۶۰-۵۰ نفر است و ماهی یک بار طبق اطلاع‌رسانی که به یکدیگر می‌کنیم دور هم جمع می‌شویم و یکی از خانواده‌ها در هر مهمانی مسئول میزبانی از تمامی اعضا می‌شود. به این صورت هر ۱۵ سال یک بار نوبت یکی از خانواده‌ها می‌شود که از این جمع ۶۰-۵۰ نفره میزبانی کنند که با توجه به تأکید بر ساده برگزار شدن مهمانی‌ها معمولاً فشار

سبک زندگی

سبک زندگی ۸۸۹۸۴۷۱

اموات هم بهانه فخر فروشی شده‌اند

تسلیت و تعزیت به شیوه جاهلیت!

■ **زهر ا حیدری**

از امتحانات الهی، مصیبت‌ها و دشواری‌هایی است که در زندگی بر انسان وارد می‌شود و اگر کسی برای خدا صبر کند، پاداش ارزشمنندی خواهد داشت. امام حسن (ع) در این باره می‌فرماید: «مشکلات کلیدهای پاداشند»^(۱). در واقع همین مصیبت‌ها هستند که سبب تکمیل و تهذیب نفس و رشد انسان می‌شوند. یکی از این شدا بد و سختی‌ها، مرگ عزیزان است. کم و بیش برای همه ما مرگ عزیزی اتفاق افتاده است چراکه مرگ بخشی از فرآیند طبیعی زندگی است و در هر جایگاهی که باشیم نمی‌توانیم آن را حذف کنیم. مرگ همه ما حتمی است «کل نفس ذائقه الموت»، معصومین (ع) در روایات مختلف مکرر فرموده‌اند که چاره و گریزی از مرگ نیست. این سخن به صورت ضرب‌المثل هم بین مردم وجود دارد و در مواقعی که افراد با بن‌بستی در زندگی مواجه می‌شوند، برای امیدبخشی به حل مشکل و پیداشدن راه‌حل استفاده می‌شود با این عبارت که «همه چیز چاره دارد به جز مرگ». بی‌شک از مرگ گریزی نیست و همه در مقابل آن یکسان هستند، اما پس از آن، نحوه رفتار ما در مقابل این ضایعه است که اهمیت دارد؛ رفتاری که این روزها از اصالت و ماهیت واقعی خود دور شده است.

■ **مرامح باشیم نه مزاحم**

با توجه به شوک روانی ایجاد شده برای بازماندگان، همدردی و سهیم‌شدن در تحمل مصائب انسان‌ها مورد تأکید اسلام و از کفار ه گناهان بزرگ

برشمرده شده است، رسول خدا «صلی الله علیه و آله وسلم» می‌فرماید: «عزیت گفتن از موجبات بهشت است.» هر مسلمانی باید مصیبت‌زده را تسلیت بگوید و آداب آن را رعایت کند تا زمینه تسلی مصیبت‌زدگان و بالا رفتن روحیه آنان را فراهم نماید.آداب زیادی از جمله دستورات ساعت احتضار، دستورات مربوط به تشییع جنازه، یاخبر کردن مسلمین، حاضر شدن در تشییع، ترتیع کردن و... دستورات مربوط به کفن و دفن و دهها دستور دیگر که نشان از جامعیت دین اسلام دارد و در این مختصر نمی‌گنجد، توصیه شده است و به فرابخور موضوع، به اندک بحثی پیرامون دستورات تسلیت بسنده می‌کنیم. سیدمحمدتقی مقدم در کتاب «دستورات و برنامه زندگی»^(۲) با اشاره به

زیادی بر فرد میزبان وارد نمی‌شود، ضمن اینکه فرد بعد از هر میزبانی تا ۱/۵ سال دیگر نیازی به هزینه کردن ندارد. وی اضافه می‌کند: با اینکه اطلاع‌رسانی و تعیین محل مهمانی و تشریح برنامه‌ها به وسیله شبکه‌های اجتماعی یا پیامک صورت می‌گیرد اما یکی از کارهای خیلی خوب در این جمع این است که در روز برگزاری مهمانی که معمولاً یک نصف روز کامل طول می‌کشد و بعد از ظهرهای روز جمعه برگزار می‌شود همه اعضا آن نصف روز را با اینترنت و شبکه‌های اجتماعی قطع ارتباط می‌کنند و هیچ‌کس حق ندارد در طول مهمانی با تلفن همراه خود در شبکه‌های اجتماعی وقت خود را بگذرانند چراکه صفا و صمیمیت و دور هم بودن کمرنگ می‌شود. کرمانی می‌گوید: حالا بعد از دو سال که از راه‌اندازی این مهمانی خانوادگی می‌گذرد، یک صندوق قرض‌الحسنه نیز راه‌اندازی کرده‌ایم و اعضا در این صندوق سرمایه‌گذاری می‌کنند و هرماه مبلغی بر اساس قرعه‌کشی به یکی از افراد به عنوان قرض‌الحسنه و بدون حتی یک ریال سود و کارمزد پرداخت می‌شود که خوشبختانه با استقبال بسیار خوبی نیز روبه‌رو شده است. وی خاطر نشان می‌کند، شاید باورتان نشود اما آن نصف روز مهمانی که بیشتر در یکی از تفرجگاه‌ها و خارج از شهر برگزار می‌شود، آن قدر شاد و مفرح می‌گذرد که همه دوست داریم هر چه زودتر جلسه ماه بعدی فرا برسد.

■ **لذت دور هم بودن را از دست ندهیم**

صحبت‌های این شهروندان سرا به یاد روزهایی می‌اندازد که جمع‌مان واقعا جمع بود. این روزها اما احساس می‌کنم آدم‌ها خیلی تنها شده‌اند. دیگر مثل گذشته از خیلی از خانه‌ها روز جمعه صدای سرو صدای بچه‌ها و فامیل بلند نمی‌شود. شاید این روزها وقتی جمعه فرامی‌رسد موقع ناهار بوی خوش پلوی دم‌کشیده برای یک مهمانی بر جمعیت از خیلی از خانه‌ها به مشام نمی‌رسد.

این روزها مثل گذشته در خیابان‌های شهر یک ماشین پر از آدم‌های کوچک و بزرگ نمی‌بینیم که در روزهای تعطیل مثل جمعه یا راهی مهمانی باشند یا در راه بازگشت از خانواده‌ها در منزل خواهند بود. این روزها ماشین‌های تک‌سرنشین و آدم‌ها تنها‌ها می‌بینیم که در تنهایی خود رفته‌اند. واقعا حیف نیست لذت دورهم بودن را از دست بدیم؟

آیات ابتدایی سوره تکاثر با تقبیح فخر فروشی اشاره به این رفتار جاهلیت دارد که برای اشاره شماره نمودن و تفاخر نمودن مسراغ قیبر‌های گذشتگان خود می‌رفتند و به فراوانی آنها مباحثات می‌کردند، به نظر می‌رسد روزی شماره زیاد قیبر‌ها نشان از برتری داشت و امروز شماره بلوک و قطعه قبر! حتی با محل دفن عزیزان‌شان هم تفاخر می‌کنیم!

سنت، اطعام فرستان به سوی ایشان است، چنان که پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) بعد از شهادت جعفرین ابیطالب دستور فرمودند برای خانواده ایشان سه روز طعام درست کنند پس سنت به این امر جاری شد.

اما در حال حاضر در اغلب شهرها از این سنت خبری که نیست هیچ بلکه به رسم جاهلیت اطرافیان چند روز اول مهمان خانواده مصیبت زده هستند، هر چند قصد همدردی و همراهی با مصیبت‌زدگان را دارند اما گاهی این موضوع باعث تشدید فشار روحی بازماندگان می‌شود و باید همواره به فکر فراهم نمودن بساط ناهار و شام هم باشند و از آنجا که مرگ پدیده‌ای غیرقابل پیش‌بینی است و بسیاری از خانواده‌ها علاوه بر عدم آمادگی روانی، آمادگی مالی چنین حادثه‌ای را نداشته‌اند، علاوه بر هزینه‌های خرید قبر و کفن و دفن باید متحمل چنین فشارهایی شوند، چه بسا مجبور شوند زیر بار قرض‌های سنگینی هم بروند، البته در اسلام بر اطعام مسلمین تأکید شده است و از این طریق ثواب

همه روایات در باب ضرورت آمادگی برای آخرت در عمق وجودمان جای نگرفته است. خطبه ۲۲۱ نهج‌البلاغه بیان حال حضرت علی (ع) در این خطبه می‌فرماید: «ا یا به گورهای پدران خویش می‌نازند؟ یا به تعداد فراوانی که در سزاوارتر است تا تفاخر! اگر ما مشاهده وضع آنان

به فروتنی روی آوردند، علاقه‌تر است تا آن را وسیله فخر فروشی قرار دهند... همانا مرگ سختی‌هایی دارد که هراس‌انگیز و وصف‌ناشدنی است و برتر از آن است که عقل‌های اهل دنیا آن را درک کنند»

در تبیین ریشه‌های فخر فروشی در تفسیر نمونه چنین بیان شده‌است که یکی از عوامل اصلی تفاخر و تکاثر همان چهل و نادانی نسبت به پاداش و کیفر الهی و عدم ایمان به معاد است. از این گذشته چهل

انسان نسبت به ضعف‌ها و آسیب‌پذیری‌هایش به آغاز پیدایش و سرانجامش از عوامل دیگر این کبر و غرور است. عامل دیگر برای این امر، همان احساس ضعف و حقارت ناشی از شکست‌هاست که افراد را یوشاندن شکست‌های خود به تفاخر و فخر فروشی پناه می‌برند، بنابراین در حدیثی از امام صادق (ع) آمده است هیچ‌کس تکبر و فخر فروشی نمی‌کند مگر به خاطر ذاتی که در خود می‌یابد. واقعا چه اتفاقی برای ما افتاده است؛ بعضی از ما آن قدر که به فکر تشریفات مراسم هستیم در اندیشه ادای دین و انجام نماز و روزه قضای شخص متوفی نیستیم، چه بر سر ما آمده، این همان رسوخ افکار جاهلی در اندیشه ماست. به جای بیدار شدن از خواب غفلت، خودمان را با چه موضوعات حقیری سرگرم کرده‌ایم!

پی‌نوشت‌ها:

۱- فرهنگ سخنان امام حسن (علیه السلام)،

محمد دشتی، ص ۵۱۰

۲- دستورات و برنامه زندگی، سیدمحمدتقی

مقدم، ص ۲۵۱ و ۲۵۲